

ΒΙΒΛΙΟ

παρουσίαση

Κείμενα αγάπης
για την Ελλάδα

ΤΖΟΝ ΦΑΟΥΛΣ: «Η ελληνική εμπειρία» (επιλογή - μετάφραση: Κίρκη Κεφαλέα), εκδόσεις ΟΛΚΟΣ, Αθήνα 1996. Σελ. 152.

Ο Τζον Φάουλς δεν έγραψε ποτέ βιβλίο με τίτλο «Η ελληνική εμπειρία». Όμως, η διαμονή του στην Ελλάδα, στις αρχές της δεκαετίας του '50, σημάδεψε τη ζωή και το έργο του.

Ο τόμος αυτός περιέχει επτά κείμενα του συγγραφέα, που αναφέρονται στην ελληνική εμπειρία του.

Αναδεικνύεται έτσι ο θεμελιώδης ρόλος που έπαιξε στη διαμόρφωση της συγγραφικής φυσιογνωμίας του Φάουλς η επαφή του με την αρχαία ελληνική σκέψη, το ελληνικό τοπίο και τους σημερινούς Έλληνες.

Το πρώτο κείμενο με τίτλο «Πίσω από τον Μάγο» είναι ένα είδος αυτοβιογραφικού δοκιμίου, όπου ο

συγγραφέας περιγράφει την πρώτη του συνάντηση με την Ελλάδα (1952-53).

Αναφέρεται ακόμα σε βιώματα που αργότερα χρησιμοποίησε στο πρώτο του μυθιστόρημα.

Οι «Σελίδες ημερολογίου», που ακολουθούν, είναι ανέκδοτες και αποτελούν τμήμα ημερολογιακών σελίδων που γράφθηκαν το 1952 στις Σπέτσες.

Το τρίτο κείμενο, «Για τη συγγραφική τέχνη», είναι μια ομιλία που έδωσε υπό μορφή δημόσιας συνέντευξης σε Πανεπιστήμιο της

Η γοητεία του μελό

Το έργο του Β. Ουγκώ «Λουκρητία Βοργία», παρουσιάζεται από τη θεατρική ομάδα της Αιμιλίας Υψηλάντη στο θέατρο «Μουσουόρη».

Ο Β. Ουγκώ στον πρόλογο του Ρουί Μπλας (αυτός ο μέγας κατά τα άλλα ποιητής, ως θεατρικός συγγραφέας έγινε διασημότερος για τους προλόγους που έγραψε στα δράματά του παρά για τα ίδια τα δράματα) γράφει πως υπάρχουν τρία είδη κοινού: το πλατύ κοινό που γοητεύεται από την πλοκή και τη δράση ενός έργου, οι γυναίκες που σαγηνεύονται από τα έντονα πάθη και οι ορθολογιστές διανοούμενοι (ασφαλώς άνδρες και γυναίκες) που απολαμβάνουν τους χαρακτήρες και τις ποικιλίες των συγκρούσεων-εξαιτίας, θέθαια, της αντιθέσεως των χαρακτήρων. Ένας ποιητής που θέλει να γράψει, λοιπόν, θέατρο για ευρύ κοινό και διάρκειας κατά τα φαινόμενα και υπό την οπτική αυτής της κατηγοριοποίησης, οφείλει να γράφει εμπαθή έργα περίπλοκα με ποικιλία αντιθέτων χαρακτήρων.

Το Κώστα Γεωργιουσόπουλου

Ιδού το μελόδραμα, ιδού το ιδανικό μοντέλο του ρομαντικού θεάτρου. Απώτερος πρόγονος του θεατρικού ρομαντισμού ο Σαίξπηρ. Αυτόν μιμήθηκαν και οι Γερμανοί (Σίλλερ) και οι Γάλλοι (Ουγκώ, Μυσσέ) δραματοουργοί. Με τη διαφορά ότι οι επίγονοι, ανεξάρτητα από την ποιητική φλόγα που διέθεταν και μόνο από το γεγονός ότι αναθίωσαν μια φόρμα και δανείζονταν τις τεχνικές τους, είχαν χάσει την ευφορία του εφευρέτη, την γόνιμη φαντασία που γεννά δημιουργώντας και δεν αναπαράγει μορφές κενώνοντας το υλικό του σε καλούπια.

Εκατό χρόνια είχε να παιχτεί στην Ελλάδα «Η Λουκρητία Βοργία» του Ουγκώ. Εξάλλου από ολόκληρο το έργο του το δραματικό δύο τρία μόνο έργα, αριά και

πού παίχτηκαν στον αιώνα μας, αλλά και στον ρομαντικό περασμένο.

«Η Λουκρητία Βοργία» ένα έργο γραμμένο σε πεζό, δεν έχει την ποιητική αναπνοή άλλων έργων του Ουγκώ. Χωρίς τα φτερά του στίχου, ο λόγος χωρίς να χάνει την ορμή του είναι λιγότερο αυθαίρετος, εννιώ εμπνευσμένος. Υπάρχει μια ζήτηση ενός ρεαλιστικού περιγύρου.

Στην τεχνική πρυτανεύει η δράση, η πυκνότητα των επεισοδίων και η ενδιαφέρουσα πλοκή που γοητεύει πάντα, σαφώς, τον παθητικό θεατή, που αφήνεται στα απροσδόκητα και χαιρείται με τις ανατροπές, τις δραματικές κορώνες και τις κορυφώσεις των συγκρούσεων. «Η Λουκρητία Βοργία» είναι ένα έργο που τα πάθη και οι χαρακτήρες περισσότερο περιγράφονται διά του λόγου, παρά παριστάνονται. Η μίμησις πραγματοποιείται με τη λέξη και όχι με την πράξη. Ο Ουγκώ έχει επιλέξει

μια σοφή στρατηγική για να παρουσιάσει την ηρωίδα του και την εποχή της. Εκκινεί από τις διάχυτες φοβερές φήμες για το εγκληματικό, αιμομικτικό και ανήθικο ποιόν της Λουκρητίας και μέσα σ' αυτήν τη γενική προκατάληψη εγγράφει μια μάλλον παγιδευμένη γυναίκα γεμάτη τρυφερότητα, μητρική στοργή, αλλά και δίψα για εξουσία.

Νομίζω, θέθαια, πως δεν είναι σκηνικός πειστική η πορεία του πάθους της για τον Τζενάρο που αρχίζει με κεραυνόβολο έρωτα, για να καταλήξει μετά την αποκάλυψη της ταυτότητάς του σε απέραντη στοργή που φθάνει έως τη θυσία.

Όπως και να έχει το πράγμα, ο μόνος ορατά ολοκληρωμένος χαρακτήρας του δράματος είναι η Λουκρητία, οι υπόλοιποι

Η Αιμιλία Υψηλάντη και ο Χρήστος Ευθυμίου σε σκηνή από την παράσταση του θεάτρου «Μουσουόρη» «Λουκρητία Βοργία»

κινούνται γύρω της σπασμωδικά και οι πράξεις τους δεν έχουν εσωτερική συνοχή. Λειτουργούν με άλματα. Θα ισχυριστεί πιθανόν κάποιος πως αυτό το γεγονός καθιστά στην εποχή του το ρομαντικό δράμα μοντέρνο. Η άρνησή του να υποταχθεί στη λογική εικότος και του αναγκαίου της αριστοτελικής κλασικής επιταγής, είναι το γνώρισμα της ρομαντικής ανορθολογιστικής δομής, που υπακούει στους ανεξέλεγκτους ρυθμούς των φυσικών φαινομένων, της καταιγίδας, του σεισμού, της πυρκαγιάς.

Έτσι είναι, με τη διαφορά πως εκατόν πενήντα χρόνια έπειτα από τον παθιασμένο σπρόβιλο του Ουγκώ, τις τεχνικές του πια χρησιμοποιεί το λαϊκό τηλεοπτικό μελόδραμα και την ασυνέχεια και το αντικλασικό αντιπροσωπεύει πια η αγωνία της υπάρξεως και το παράλογο της ιστορίας.

Έκανε καλά η Αιμιλία Υψηλάντη που ανέσυρε ένα τέτοιο κείμενο, για να δοκιμάσει την αντοχή της και να δώσει την ευκαιρία σε ικανούς συνεργάτες να προβληματισθούν πάνω σε μια δύσκολη και ασυνήθιστη θεατρική γλώσσα για την εποχή μας.

Δεν ανταποκρίθηκαν όλοι σοβαρά στην έκκλησή της. Ο Άγ. Αγγελής προτίμησε τους εύκολους σκηνογραφικούς συμβολισμούς και ως όψη προκαθόριζε

τη δράση αντί να την αποκαλύπτει σταδιακά. Εξάλλου, σωροί από νεκροκεφαλές και ανδρείκελα σε συνεχή θέα παύουν να εκπλήττουν, αφού καταργούν την προοπτική τού σοκ.

Ο Ν. Χαραλάμπους δεν δούλεψε τους αχνούς έτσι κι αλλιώς χαρακτήρες. Έμεινε σε εξωτερικούς εντυπωσιασμούς και αλλαγές ρυθμών και νευρική κίνηση. Μια επιμονή στην ψυχολογική ερμηνεία ίσως θα έδινε μια διάσταση βάθους που έλειπε από την παράσταση.

Αντίθετα, ο Μιχ. Χριστοδουλίδης με λιτά μέσα υπογράμμισε το πάθος των σκηνών και μεγάλες μελωδικές καμπύλες. Η Κουγιουμτζόγλου μετέφρασε Ουγκώ με γνώση, προσέχοντας και τη ρητορική και την ευφράδεια και την ποιητική ορμή του κειμένου.

Η Αιμ. Υψηλάντη ιδιαίτερα στις σκηνές πάθους ήταν πλήρως συναισθηματική. Η σκηνοθεσία την άφησε έκθετη στις «συγκρούσεις» με τους άλλους. Ο Τζώννου Θεοδωρίδης είναι ακατέργαστος, αλλά με φιλότιμο υπερασπίσθηκε το μέρος του (Τζενάρο). Ο Π. Μουστάκης παρατράβηξε το γκροτέσκο και έφθασε σε υπερβολές. Ο Χρ. Ευθυμίου είχε άποψη και την πρόβαλλε με ευφυΐα. Η υπόλοιπη διανομή υπηρέτησε την ευπρόσωπη γενικά παράσταση με επαγγελματική ευσυνειδησία.